

oït per Coromines a Vila-seca (1933). Allí mateix *La Mare de Déu de Montornès*, santuari i antiga parròquia d'aquest municipi.

DOC. ANT.: 1099: *Montetornes* (Morera *Tarragona Cristiana* I, vii); 1173 i 1178 Font i Rius, *C.d.p.* §§ 5 298 o 307; 1359: *Castell de Muntornes* (CoDoACA XII, 30).

Sa Torre de Montornès, possessió del municipi de Sineu (Mallorca). És nom bastant antic: els mapes no hi posen accent i Cor. ho va oïr encara a l'inf. de 10 Sineu, si bé no queda clar amb quina accentuació. Certament haurà estat sempre *Montornès* (XI, 107.21). Ja figura en el mapa Despuig, cf. Mascaró 20H1.

LA POBLA TORNESA, municipi de la Pna. Cast., 15 estès des dels vessants occidentals de la serralada del Desert de les Palmes fins al pla de l'Arc. 6 k. a l'E. hi ha el poble de Benicàssim on assenyalen des d'antic un castell i muntanya de *Montornès* a 1178 (*BSCC* XII, 387). També «a *Montornès*», nom d'un 20 cim que es veu allà des del Grau de Castelló, que els pescadors del Grau donaren a Casacuberta, 1926. Tant el castell com la Pobra deuen venir de la mateixa colonització de *Tornesos*. Un Joan Eximeneç de *Montornes* figura en el Llibre de Vàlues de Castelló 25 l'any 1371.

PRON. MOD.: *la pòbla*, oït a Ares del Maestrat per J. Coromines (1935); *la pòbla*, o, precisant: *la pòbla tornèza*, oït allí per Coromines (2.11.1935).

DOC. ANT. 1376: *Popula Tornesia* (ACA. Reg. 928 30 fol. 184).

ETIM. Nom de castells i pobles ocupats, o colonitzats en part, almenys, per cavallers tornesos (fr. ant. *tornois*) gentilici de la gent provinent de Tours, la ciutat francesa, capital de Turena (< gâl·lic TÜRÖNES). 35 J.F.C.

Montoro, V. vol. I, 210

MONTORRO

Nom de dues antigues masades entre Vic i Ripoll.

1) Mas, obaga i solana de *Montorro*, en el te. de Sant Boi de Lluçanès, a la r. de St. Agustí, ja prop del 45 cim de la muntanya, i santuari, dels *Munts*, i a la bella capçalera de la llarga vall que, passant pel Nord de St. Boi, va a desaiguar al Ter, per la dr., al peu de Vinyoles d'Orís.

Passant-hi de llarg (exc. 73) el 1926, vaig oïr el nom 50 poc distintament (com si fos *muntóñu*). Però en les enqs. d'Orís (1953, XII, 151.16), de St. Agustí i de St. Boi (XLVI, 151.5, 152.45) vaig assegurar-me que és *muntóñu* amb o vocal oberta.

1 bis) Allí molt prop hi ha un altre vell edifici, el 55 nom del qual vaig oïr (a l'enq. de St. Boi) com

muntóñu (que l'inf. creia «antic monestir»): entre *Montorro* i *Puig-Cúgol*, IGC el posa a uns 950 alt., uns 100 m. rostos avall, i al Sudest, del Santuari dels Munts.

2) *Montorro*, altre vell mas, en el te. de la parròquia de Ripoll o la de Vallfogona (és entremig), que figura també en la Guia del Ripollès de C. A. Torras. Oït per mi *muntóñu*, a St. Bartomeu de Tenes (enq. de 1953 XIII, 143).

ETIM. (quasi evident) MONTĒM HÖRRĪDUM 'turó' o tossalet 'ericaç, ple de brolla', d'on ve també el cat. ant. *hórreu* (*DECat.* IV, 816); amb la normal reducció de *-eu* a *-u*. Així s'explica molt bé la forma del (1 bis): diminutiu toponímic de l'immediat *Montorro* (1): *Montorredell* amb metàtesi *Monterroell* amb una evolució bastant semblant a la de TURRICELLA > *Torreella* / *Torroella* (vulgar *tāñu*).

Retiro l'etim. *MONTÖRIUM, en què havia pensat, inspirant-me en l'estudi d'Aebischer (*ARom.* XIV, 242) sobre els NLL francesos, i altres, *Montoire* (i potser cast. *Montoro*), abreujament del ll. PROMUNTORIUM; del qual deu venir realment el mall. *Montuiri* (amb fon. mossàrab) i altres noms estudiats en el nostre vol. I, 210 i 255. Car aquesta base, en fonètica catalana, hauria donat *Montör* sense *-rr* i amb *ó* tanca-da.

*Montorro*i, V- *Montarro*i

MONTORTAL

Poble de la Ribera de Xúquer agre. a Alcúdia de Carlet.

Pron. *montortál*, J. G. M. 1935; també recordo haver-ho oït a l'enq. de 1962 a Alcúdia (XXI, 73.77), en la qual vaig reparar en la posició del caseriu d'aquest poble, entorn i al damunt d'un tossalet.

MENCIONS ANT. No figura en el *Rept.* Però: 1269 40 «te. de Alcira--- en el lugar llamado *Montortab*»; 1273: «términos de *Montortal* y Guadasuar» (tots dos: Mtz. Fdo., *DocVal. ACA* I, nº 927 i 1574). SSiv (305) en dóna dates de 1349. i 1423, sense precisar la forma en què hi figurava el nom: ignorem si la variant *Montartal*, que consigna darrere l'altra, la troba en un doc. o és suposada

De tota manera, el cas és que en autors més rigorosos en aquest aspecte, ja figura en la forma *Montortal*. Així en Cavanilles I, 196; i en el cens de 1609 segons Boronat, p. p. Reglà, (p. 106), que li troba 18 cases de cristians vells, senyorejats per un «caballero de Alcira»; n'hi ha alguna biblgr., en Lz. Vargas c. 1774, II, 172). Segons SSiv. fou desmembrat d'Alzira com parròquia l'a. 1535; des de 1413 estigué habitat per cristians vells: en efecte no figura en els censos de moriscos, del S. XVI, i en temps d'Escolano